

ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ ญี่ปุ่นอยู่รอดได้อย่างไร

นาวาอากาศโท ปัญญา ศรีสิงห์*

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่นฉบับปัจจุบัน (ปี ๑๙๔๖) มาตรา ๙ ที่กล่าวไว้ว่า

“ ๑. โดยที่มีความมุ่งประสงค์อย่างแท้จริงในสันติภาพระหว่างชาติ โดยมีความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยเป็นพื้นฐาน ชนชาวญี่ปุ่นยอมสละจากสงครามไปตลอดกาลนาน โดยให้ถือเป็นสิทธิสูงสุดแห่งชาติ กับทั้งสละจากการคุกคามหรือการใช้กำลังเพื่อแก้ไขข้อพิพาทระหว่างชาติ

๒. เพื่อบรรลุความมุ่งประสงค์ในวรรคก่อน จะไม่มีการอ้างไว้ซึ่งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ กับทั้งศักยภาพอื่น ๆ ในทางสงคราม ไม่มีการรับรองสิทธิในการเป็นพันธมิตรในสงคราม ”

หลังจากความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทัพญี่ปุ่นได้ถูกจำกัด และถูกลดบทบาทจากกองทัพมาเป็นเพียงแค่กองกำลังป้องกันตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสะสมอาวุธและทำการรุกรานประเทศอื่นๆ เหมือนดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา นโยบายการรักษาความมั่นคงของญี่ปุ่นอยู่ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ และข้อตกลงความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา เพื่อการประสานงาน ดูแลความสงบเรียบร้อย และรักษาความมั่นคงของภูมิภาค โดยยึดนโยบายหลักคือ

๑) การมีอาวุธยุทธโธปกรณ์เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง ทั้งปริมาณและประสิทธิภาพที่เหมาะสม

๒) ไม่พึ่งพาและดำเนินการโดยใช้กำลังทางทหารในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ

* นาวาอากาศโท อาจารย์ประจำกองการศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

๓) ยึดมั่นในหลัก ๓ ประการ เกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์ คือ ไม่ครอบครอง ไม่ผลิต และไม่นำเข้า

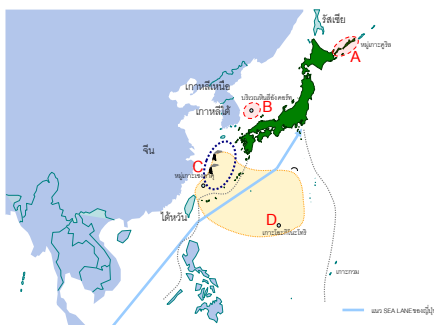
๔) ยึดมั่นในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐอเมริกาเพื่อดำรงเสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค

๕) ป้องกันการขยายตัวของความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยจะไม่เป็นผู้จัดหาอาวุธและแสวงหากำลังจากการค้าอาวุธ ยึดมั่นและรักษาข้อตกลงในหลักการว่าด้วยการส่งออกอาวุธ

๖) ให้ความร่วมมือต่อองค์การนาชาติในการกำจัดอาวุธนิวเคลียร์ และการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ตามสนธิสัญญาการไม่แพร่ขยายอาวุธ และบังคับใช้สนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์

สถานการณ์ด้านความมั่นคง

ญี่ปุ่นแม้จะมีความพยายามในการเข้ามามีส่วนร่วมและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับนานาประเทศ แต่กับประเทศรอบบ้านด้วยแล้ว ญี่ปุ่นเองก็มีปัญหาความมั่นคงในประเด็นข้อพิพาทเรื่องสิทธิการถือครองดินแดนต่างๆ เช่น

A ข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะครีลกับรัสเซีย (หรือ ดินแดนทางตอนเหนือ ในภาษาญี่ปุ่น) โดยดินแดนนี้ญี่ปุ่นอ้างการครอบครองมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะเกิดขึ้น แต่เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามก็ถูกโซเวียตบุกยึดครองดินแดนนี้ไป เป็นสาเหตุให้ทั้งสองประเทศมีปัญหากันมาโดยตลอด ซึ่งในทางกฎหมายแล้วปัจจุบันถือว่าญี่ปุ่นยังคงทำสงครามกับรัสเซียอยู่ เพราะไม่เคยมีการลงนามในข้อตกลงใดๆ ระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย เกี่ยวกับปัญหานี้เลย

B ข้อพิพาทบริเวณหินสีอังกอร์กับเกาหลีใต้ (หรือ ทะเคะชิมะ ในภาษาญี่ปุ่น) เป็นการอ้างสิทธิ์บริเวณโซคหิน ๒ จุด ซึ่งอยู่ห่างจากเกาหลีใต้ ๙๒ กม. และอยู่ห่างจากญี่ปุ่น ๑๕๗ กม. ในทะเลญี่ปุ่น โดยญี่ปุ่นได้อ้างกรรมสิทธิ์มาโดยตลอด สำหรับเกาหลีใต้ได้อ้างกรรมสิทธิ์ในปี ๑๙๕๐ และปัจจุบันประเทศทั้งสองยังไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ บริเวณนี้มีปลาทูน่าและอุดมไปด้วยแร่ธรรมชาติ และคาดว่าจะมีบ่อน้ำมันใต้ทะเลอยู่อีกด้วย

C ข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะเซงคาคุกับจีนและไต้หวัน เป็นการอ้างสิทธิ์ครอบครองของ ๓ ประเทศ ทั้งญี่ปุ่น จีนและไต้หวัน หมู่เกาะนี้อยู่ห่างจากไต้หวันไปทางเหนือเพียง ๒๐๐ กม. โดยจีนอ้างว่าหมู่เกาะเซงคาคุนี้ได้ถูกญี่ปุ่นบุกยึดครองไปพร้อมกับไต้หวันในปี ๑๘๙๕ แต่เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ต้องคืนเกาะไต้หวัน (โดยจีนถือว่าไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีนแผ่นดินใหญ่) และหมู่เกาะเซงคาคุนี้ให้กับจีนด้วย ส่วนญี่ปุ่นนั้นได้สหรัฐอเมริกาช่วยสนับสนุน โดยอ้างความชอบธรรมตั้งแต่สมัยที่สหรัฐอเมริกายึดครองเกาะโอกินาวาของญี่ปุ่นอยู่และได้ผนวกเอาหมู่เกาะเซงคาคุนี้ไว้ด้วย

D ข้อพิพาทเรื่องเขตเศรษฐกิจจำเพาะรอบๆ เกาะโอะกินะโตะกับจีน เป็นปัญหาของทั้งสองประเทศที่เกิดจากการสำรวจขุดเจาะหาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในเขตพื้นที่ทับซ้อนในทะเลจีนตะวันออก โดยญี่ปุ่นอ้างพรมแดนโดยใช้หลักเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Economic Exclusive Zone) เป็นจุดแบ่งเขต ส่วนจีนอ้างพรมแดนโดยใช้หลักไหล่ทวีป (Continental Shelf) เป็นจุดแบ่งเขต ขนาดของบริเวณเกาะกว้างและยาวเพียง ๑.๗ กม. และ ๔.๕ กม.เท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับโครงการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ที่จะนำไปสู่การผลิตอาวุธนิวเคลียร์ที่มีขีดความสามารถในการโจมตีเกาะญี่ปุ่นได้ในเวลาไม่กี่นาที โดยที่ญี่ปุ่นคิดว่ามหาอำนาจทั้งจีนและรัสเซียเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเกาหลีเหนือ ที่ถึงแม้จะไม่สนับสนุนแต่ก็ไม่ทำทีในการยับยั้งและใช้มาตรการตอบโต้ในเรื่องโครงการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือเลย

นโยบายเพื่อความอยู่รอด

๑. การสนธิกำลังเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

การรักษาความมั่นคงจากภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศ เป็นความรับผิดชอบของกองกำลังป้องกันตนเอง (Japan Self Defense Force) กระทรวงป้องกันตนเองของญี่ปุ่น มีหน้าที่ในการเตรียมกำลังและใช้กำลัง ในกรอบของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ ประกอบด้วย กองกำลังป้องกัน

ตนเองทางบก (Ground Self Defense Force) กองกำลังป้องกันตนเองทางทะเล (Japan Maritime Self Defense Force) และกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศ (Japan Air Self Defense Force) ขึ้นตรงต่อกระทรวงป้องกันตนเอง โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการสูงสุด

นอกจากนี้ยังมีหน่วยลาดตระเวนชายฝั่ง (Japan Coast Guard) ทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยตามแนวชายฝั่ง และเกาะแก่งต่างๆ ที่อยู่ในอาณาเขตของญี่ปุ่น โดยสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อกระทรวงที่ดิน (The Ministry of Land) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) การขนส่ง และการท่องเที่ยวของญี่ปุ่น (Transport and Tourism) ในกรณีที่เกิดสถานการณ์ที่หน่วยลาดตระเวนชายฝั่งไม่สามารถควบคุมได้ กองกำลังป้องกันตนเองทางเรือจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบแทน

สำหรับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จะอยู่ในความดูแลของกรมตำรวจ (National Police Agency) ซึ่งมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยทั้งต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลัก พร้อมทั้งมีหน้าที่ในการป้องกัน และปราบปรามภัยจากผู้ก่อการร้ายด้วย

๒. ร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐอเมริกา

นโยบายการรักษาความมั่นคงภายใต้ข้อตกลงด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกา โดยมีกองกำลังในส่วนของทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และนาวิกโยธินของสหรัฐอเมริกาเข้าประจำการตามฐานทัพต่างๆ ทั่วเกาะญี่ปุ่น เพื่อการประสานงาน และรักษาความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังได้มีความร่วมมือในการนำระบบต่อต้านขีปนาวุธ (BMD) จากสหรัฐอเมริกาเข้ามาประจำการ เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากประเทศรอบบ้าน

๓. สนับสนุนอุตสาหกรรมด้านการทหารภายในประเทศ

สำหรับอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นนั้น ส่วนใหญ่จะพึ่งพาเทคโนโลยีจากอุตสาหกรรมด้านการทหารภายในประเทศเองเป็นหลัก ทั้งรถถัง เรือรบ เรือดำน้ำและอากาศยานบางส่วนก็ได้ทำการผลิตขึ้นมาใช้เอง ถึงแม้จะมีเครื่องยนต์หรืออุปกรณ์บางชิ้นที่นำแบบ (ซื้อ) มาจากต่างประเทศ แต่ทั้งหมดก็ได้รับใบอนุญาตมาแล้วทั้งสิ้น เช่น เครื่องบินรบ F-15J/DJ (๒๐๓ เครื่อง) เครื่องบินรบ F-2A/B (๙๔ เครื่อง) เครื่องบินรบ F-4E (๑๒๐ เครื่อง) เป็นต้น

๔. ดำเนินนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพและบรรเทาสาธารณภัย

หลังจากกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นได้เข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพ ในประเทศกัมพูชา เมื่อปี ๑๙๙๓ นั้น บทบาทและภารกิจหน้าที่ของกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นใน

เวทีโลกก็ได้เปลี่ยนไป การเข้าร่วมรักษาสันติภาพและการให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนจาก ภัยพิบัติต่างๆ ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งของกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นในเวทีโลก นอกเหนือจากการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ

๕. ดำเนินนโยบายให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน

โดยผ่านโครงการความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ทั้งนี้จะไม่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหาร เพื่อเป็นการป้องกันการขยายตัวของ ความขัดแย้งใดๆ โดยได้ให้ความช่วยเหลือแก่ ๑๘๕ ประเทศ เป็นมูลค่ารวม ๒๓๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ สหรัฐ ในระยะเวลา ๕๑ ปีที่ผ่านมา ญี่ปุ่นถือเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือรายใหญ่ที่สุดในระหว่าง ปี ๑๙๙๑ – ๒๐๐๐ ที่ให้ความช่วยเหลือในรูปของ ODA สูงถึงร้อยละ ๒๐ ของยอดความช่วยเหลือ ODA ทั้งหมด นอกจากนี้ยังช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายร้อยละ ๒๐ ของงบประมาณรายจ่ายของ องค์การสหประชาชาติ (ญี่ปุ่นเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ๑๙๕๖)

๖. ดำเนินนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาทางทหารกับนานาประเทศ

ผ่านโครงการแลกเปลี่ยนนายทหารนักเรียน โดยให้ทุนการศึกษาในหลักสูตรการทหารต่างๆ กับนานาประเทศ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านการทหาร เช่น โรงเรียนนายร้อยรวมญี่ปุ่น (ปัจจุบัน มี นักเรียนต่างชาติ ๖๔ คน จาก ๙ ชาติ) เป็นต้น

สรุป

ภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่น มาตรา ๙ ที่ถูกกำหนดขอบเขตในการดำเนิน นโยบายด้านการทหารซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ กำลังทาง ทหารที่ถูกลดบทบาทเหลือเพียงเพื่อใช้ในการป้องกันตนเองตามมาตรการเชิงรับ และแม้จะมีข้อถกเถียง ในความความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐอเมริกาในการเข้ามาช่วยดูแลด้านความมั่นคง แต่ก็ไม่ได้ อาจสร้างความเชื่อมั่นให้กับญี่ปุ่นได้มากนัก ประกอบกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงเกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้งต่างๆ กับประเทศรอบบ้านที่ดูเหมือนจะเป็นเหตุทำให้ญี่ปุ่นถูกโดดเดี่ยว ส่งผลให้การวาง ยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศถูกหยิบยกขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข เช่น การปฏิรูปโครงสร้างและสาย การบังคับบัญชาของกระทรวงป้องกันตนเอง การวางระบบป้องกันภัยทางอากาศให้มีความทันสมัย และประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ซึ่งก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในมาตรการการปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพในป้องกัน ประเทศ นอกจากนี้การเพิ่มบทบาทในการเข้าร่วมในปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่าง

ประเทศ ก็เพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับต่อสายตาสาวโลก และเป็นมาตรการหนึ่งในการสร้าง
ภาพลักษณ์ที่ดีของกองกำลังป้องกันตนเอง และประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและมีเกียรติใน
เวทีโลก